Latvijas simtgadei un Arņa Vīksnas piemiņai

LATVIJAS MEDICĪNAS IZAUGSME NO 1918. LĪDZ 1940. GADAM

MAIJA POZEMKOVSKA

MVM, 2018

CEĻĀ UZ LATVIJAS VALSTI

- Pirmajā Latgales latviešu kongress Rēzeknē (1917. 10.V) – pirmā demokrātiski ievēlētā Latgales latviešu pārstāvju sanāksme, kurā tika nolemts, ka Latgales, Vidzemes un Kurzemes latvieši ir viena tauta un Latgalei jāapvienojas ar pārējiem topošās Latvijas valsts novadiem vienā zemē.

Pirmais Latgales kongress, 1917

Apolonija Laurinoviča (1886–1967)

Viena no pirmajām Latgales studentēm LU absolventēm (1924). Pirmā ārste Latgalē ar akadēmisku izglītību. Studējusi Pēterpils Sieviešu Ml.

Dzimusi 1886. gada 2. augustā Andrupenes pagasta Klismentu sādžā 9 bērnu ģimenē. Brālis Jezups Laurinovičs (1893-1942), politiķis un pašvaldību darbinieks.

Pēterpils Sv. Katrīnas elementārskolas skolotāja (1905-1917). Pasaules kara laikā – Latgaliešu bēgļu palīdzības biedrības un skolas kuratore. Latgales Pagaidu zemes padomes locekle (1917-1918).

1920. gadā ievēlēta Latvijas Satversmes sapulcē (no Latgales Zemnieku partijas saraksta). Apbalvota ar 5. šķiras TZO (1926).

No 1924. līdz 1940. gadam – Daugavpils skolotāju institūta anatomijas un fizioloģijas pasniedzēja. Žurnāla «Latgolas Škola» redakcijas locekle.

No 1924. līdz 1927. gadam – Daugavpils apriņķa slimnīcas ārste. No 1927. līdz 1938. gadam bija Valsts Latgales zīdaiņu nama (Kalkūnē; vēlākā Grīva) direktore. Pēc aiziešanas pensijā (1938) dzīvoja Rēzeknē. Pēc 1944 emigrācijā. Mirusi ASV, Losandželosā.

A. Laurinoviča, 1938
No LVVA

Kalkūne, 2010

LATVJU SIEVIEŠU NACIONĀLĀ LĪGA (1917; 1922)

No MVM krājuma

Zelma Cēsniece Freidenfelde (1892–1929) dzimusi Zaļenieku pagastā, ārste Rīgā, Satversmes sapulces deputāte (NC), kas oponēja Aspazijai un Klārai Kalniņai (LSDSP) Laulību likuma sakarā (1920); sekcijas «Māte un bērns» dibinātāja; nominēta kā viena no 400 izcilākajām pasaules sievietēm (1932)

LSNL dibināta **1917. gadā Petrogradā**. Līgas uzdevums bija stiprināt un pasargāt nacionālo pašapziņu. Šinī nolūkā līga sarīkoja pirmo tautisko darbinieku piemiņas vakarus, kā arī koncertus ar latvju mākslinieku piedalīšanos utt. Boļševiku valdībai nodibinoties, biedrību pēc 8 mēnešu rosīgas darbības nācās slēgt un to **atjaunoja brīvajā Latvijā 1922. gada februārī ar Dr. Zelmu Cēsnieci Freidenfeldi priekšgalā**.
1932. gadā par goda biedrenēm LSNL uzņēma Aspaziju, Annu Brigaderi, Emīliju Benjamiņu, Natāliju Draudziņu, Dr. Klāru Hibšmani u.c.

Latvju sieviešu nacionālās līgas 10 gadu jubilejas svētku dalībnieki.
1.rindā no kreisās: 2) K. Hibšmane, 3) N. Draudziņa, 4) A. Brigadere, 5) Aspazija, 6) E.Benjamiņa, 7) B. Pīpiņa. 2.rindā: 8) M. Mežance Kronenberga.
Rīgā, Latvijas Tirgotāju savienības namā 1932. g. decembrī. *Foto no RMM krājuma*

LATVIJAS VALSTS PASLUDINĀŠANA

1918. gada 18. novembra vakarā notika Tautas Padomes svinīgā sēde Rīgas pilsētas II (latviešu) teātra ēkā, ko sakarā ar to, ka tās priekšsēdētājs Jānis Čakste nebija vēl ieradies Rīgā, vadīja viņa vietnieks Gustavs Zemgals. Viņš paziņoja, ka suverēnā valsts vara Latvijā ir pārgājusi Tautas Padomes rokās un slēdzot atklāto sēdi uzrunāja klātesošos: **«Mūsu vienīgā vēlēšanās ir – lai Latvijai būtu saules mūžs!»**

Latvijas valsts pasludināšanas aktā piedalījās 38 Tautas Padomes locekļi no 8 partijām, tostarp trīs ārsti: Kārlis Kasparsons, Pauls Kalniņš un Klāra Kalniņa (vienīgā sieviete).

Kārlis Kasparsons (1865–1962)

Ārsts, publicists, sabiedrisks darbinieks. Literāri zinātniskās studentu biedrības „Pīpkalonija" dibinātājs. Ilgus gadus Tērbatas universitātē studēja (1887-1901) teoloģiju, pēc tam filoloģiju, dabaszinātnes (1898) un medicīnu (1901). No 1902 K. Kasparsons bija ārsts Rīgā. Satversmes Sapulces un 1. Saeimas deputāts.

Pirmais Latvijas Republikas (Pagaidu valdības) izglītības (tautas apgaismošanas) ministrs (1918-1920). 1918. gada beigās boļševiki Kasparsonu apcietināja atceļā no Tallinas, kur viņš tikās ar K. Petsu, lai paziņotu par LR proklamēšanu. Valmieras cietumā Kasparsons mēģināja izdarīt pašnāvību (24.XII). P. Stučka vēlāk atbrīvojis, liekot pārvest viņu uz Rīgu un parakstīt dokumentu, ka Kasparsons nenodarbosies ar politiku.

1919. gadā pēc Rīgas atbrīvošanas no boļševikiem K. Kasparsons atbalstīja Latvijas Augstskolas nodibināšanu, kas viņam piešķīra *Dr.med.h.c.* grādu (1924). Viņš bija arī Upsalas U goda doktors (1932). LSK priekšnieks (1925-1929).

K. Kasparsons, 1919
No LVVA; pases foto

LATVIJAS VALSTS PASLUDINĀŠANA

Pauls Kalniņš (1872–1945)

Ārsts un politiķis, ilggadējs Saeimas priekšsēdētājs. Viens no 1944. gada 17. marta Latvijas Centrālās padomes memoranda parakstītājiem.

No 1892 studēja dabaszinības Maskavas universitātē, vēlāk pārgājis uz Tērbatas universitāti, kur studējis medicīnu, ārsta diploms 1898. gadā. 1905. gada revolūcijas dalībnieks, "Cīņas" redakcijas līdzstrādnieks. Bijis LSDSP CK priekšsēdētājs (1918-1924), Tautas padomes, Satversmes sapulces un četru Saeimu deputāts, 1., 2., 3. un 4. Saeimas priekšsēdētājs.

Pēc K. Ulmaņa apvērsuma 4 mēnešus bijis apcietinājumā un mājas arestā. Saskaņā ar Satversmi kā pēdējais Saeimas priekšsēdētājs bija Valsts prezidenta pienākumu izpildītājs līdz savai nāvei (1944-1945). Šī un citu iemeslu dēļ vācu okupācijas laikā P. Kalniņš bija viens no Latvijas Centrālās padomes dibinātājiem. Latvijas Centrālās padomes 1944. gada 8. septembra sēdē Pauls Kalniņš parakstīja deklarāciju par Latvijas valsts atjaunošanu: “Latvijas tauta pārņēmusi suverēno varu no svešas varas atbrīvotā Latvijas valsts teritorijā un atjaunojusi Latvijas Republiku kā suverēnu valsti. [..]"

Klāra Kalniņa (1874–1964; dzim. Klāra Anna Luīze Veilande)

Feministe; mācījusies Jelgavas Dorotejas vācu skolā un Jelgavas sieviešu ģimnāzijā (1894-1896). Studēja zobārstniecību Pēterpilī un Leo Dolina zobārstniecības skolā Rīgā, gala eksāmenus nokārtojot Tērbatā (1910).

Satversmes Sapulces deputāte (1920-1922), LSDSP Sieviešu sekcijas vadītāja. Par sieviešu vienlīdzību izdota K. Kalniņas brošūra *Par ko jābalso sievietēm* (Rīga, 1925), kur uzsvērts, cik svarīgi sievietēm ir izmantot savas tiesības balsot, īpaši par sieviešu kandidātēm.

Pauls un Klāra Kalniņi

Ārzemju pase, 1938
No LVVA, 3234.f.

LATVIJAS SARKANAIS KRUSTS

Jānis Jankovskis
Foto no MVM krājuma

Literatūra:

Nagobads V., Vīksna A. Latvijas Sarkanais Krusts. R., 2003. 53 lpp.

Jēkabsons Ē. Latvijas un Amerikas Savienoto Valstu attiecības 1918.–1922. gadā. R.: LVIA, 2018. 831 lpp.

lielākā un finansiāli bagātākā Latvijas sabiedriskā organizācija; dib. 1918. 20. XI

Latvijas Sarkanajam Krustam bija:

- 66 nodaļas, 98 veselības kopšanas punkti, 159 ambulances
- 10 slimnīcas (Rīgā, Jelgavā, Daugavpilī, Liepājā, Rēzeknē, Smiltenē, Pļaviņās, Ērgļos, Irlavā, Dobelē)
- 4 sanatorijas (Krimuldā, Liepājā – kaulu tbc, Tērvetē un Cēsīs – plaušu tbc), arī Asaros (no 1899)
- 10 ĀMP dienesti, 6 aptiekas, ārstniecības līdzekļu noliktavas
- žēlsirdīgo māsu skolas (Rīgā, Jelgavā, 1939 – Daugavpilī) un ortopēdiskā fabrika

Amerikas Sarkanā Krusta (nevalstiskas organizācijas) palīdzība (1919-1922) – īpaši Bermonta uzbrukuma laikā – kaujās ievainoto un slimo karavīru transportēšanā; LSK slimnīcas apgādē ar medikamentiem, instrumentiem, veļu, kā arī Pārdaugavas iedzīvotāju apgādē ar pārtiku 1919 oktobrī. Palīdzība sniegta arī Liepājā, Jelgavā u.c.

Foto no MVM krājuma

BIOLOĢIJAS BIEDRĪBA

1921. gadā, LU macībspēkiem uzturoties Parīzē un tiekoties ar Pastēra institūta zinātniekiem, radās doma saistīt latviešu biologu darbību ar franču *Societe de Biologie* (dibināta 1848, Parīzē). Šeit lieli nopelni bija Pastēra institūta ilggadējam darbiniekam Dr. Mošem Šēnam (1884-1938), kurš kopā ar prof. A. Kirhenšteinu Parīzē ievadīja sarunas. Rezultātā domubiedru grupa – mikrobiologs prof. Augusts Kirhenšteins (1872-1963), anatoms prof. Gastons Bakmans (1883-1964), zoologs prof. Naums Lebedinskis (1888-1941) un botāniķis doc. Nikolajs Malta (1890-1944) nolēma dibināt Latvijas Bioloģijas biedrību (LBB).

Gastons Bakmans.
No MVM krājuma

1921. gada 5. septembrī notika LBB dibinātāju sapulce, kura akceptēja lēmumu par pievienošanos *Societe de Biologie* un pieņēma biedrības statūtus. Biedrības dibināšanā piedalījās 15 zinātnieki. LBB tika apstiprināta kā LU zinātniskā biedrība.

Par pirmo biedrības prezidentu kļuva profesors Roberts Krimbergs (1874-1941), kurš bija MF dekāns. 1923., 1924. un 1925.gadā biedrību vadīja MF prof. Bakmans. Pēc atgriešanās Zviedrijā, viņš tika ievēlēts par LBB pirmo godabiedru.

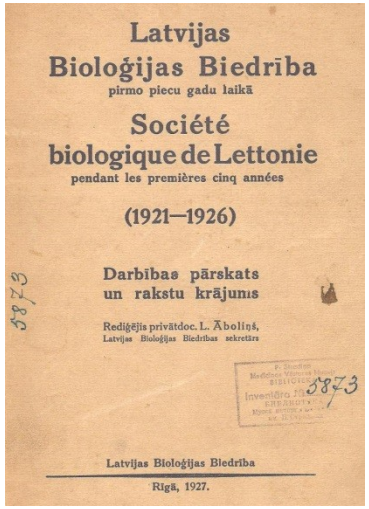

Latvijas
Bioloģijas Biedrība
pirmo piecu gadu laikā

Société
biologique de Lettonie
pendant les premières cinq années

(1921—1926)

Darbības pārskats
un rakstu krājums

Rediģējis privātdoc. L. Āboliņš,
Latvijas Bioloģijas Biedrības sekretārs

Latvijas Bioloģijas Biedrība
Rīgā, 1927.

Pirmo desmit gadu laikā (1921-1931) noturētas pavisam 77 sēdes, kurās nolasīti 139 ziņojumi. No 1930. gada tika rīkoti publiski lekciju cikli (katru rudeni) ar nolūku iepazīstināt plašākas aprindas (pirmkārt, pedagogus) ar jaunākajiem zinātnes sasniegumiem. No 1929. gada (sākumā reizi divos gados, bet vēlāk – reizi gadā) ar Latvijas Kultūras fonda atbalstu iznāca zinātnisku rakstu krājums „Latvijas bioloģijas biedrības Raksti" (*Bulletin de la Societe de Biologie de Lettonie*).

Pirmo desmit gadu laikā biedrības biedru skaits bija pieaudzis līdz 80, turklāt gandrīz puse bija ārsti (savukārt no tiem – 15 profesori), kā piemēram, prof. Jēkabs Alksnis, prof. Kārlis Barons, prof. Jānis Miķelsons, prof. Mārtiņš Zīle.

LATVIJAS BALTĀ KRUSTA BIEDRĪBA

LBK nozīme,1931
Privātkolekcija

Foto no MVM krājuma

1921. gada 31. oktobrī ārsta Pētera Sniķera (1875-1944) vadībā tika dibināts Latvijas Baltais Krusts, lai cīnītos ar prostitūcijas sekām.

Šī biedrība uzturēja divas ambulances un patversmi Sarkandaugavā, kurā izmitināja bez iztikas līdzekļiem palikušas sievietes ar bērniem, grūtnieces un prostitūtas.

Patversme sekmīgi darbojās no 1923. līdz 1940. gadam, kad padomju režīms tās darbību pārtrauca. Tā atradās fabrikai «Provodņik» piederošā namā Sīmaņa ielā 14/16, kas celts 1898. gadā kā fabrikas strādnieku dzīvojamā māja, bet vēlāk pārbūvēts un pielāgots skolas un patversmes vajadzībām.

Laikā no 1923. gada 25. septembra līdz 1940. gada 20. decembrim, kad izdarīts pēdējais ieraksts žurnālā LBK patversmē Sarkandaugavā tika uzņemtas 2280 sievietes.

Patversmei bija savs ārsts (Elizabete Zandersone), kas pēc ierašanās pārbaudīja katras veselības stāvokli. Neveselās brīvprātīgi ārstējas Aleksandra augstumu slimnīcā. Biežākie iestāšanās iemesli patversmē bija nevēlamā grūtniecība, ārlaulībā dzimušie bērni un nespēja tos uzturēt, bez pajumtes palikušās, kas izrakstītas no slimnīcas, prostitūcija. Patversmē neuzņēma no vīra aizbēgušās, tikai bezizejas stāvoklī, kā arī bērnus bez mātes. Bez mātēm bērni patversmē uzturējās tikai gadījumā, ja māte tobrīd ārstējās Aleksandra Augstumu slimnīcā vai bija no patversmes aizbēgusi.

TUBERKULOZES APKAROŠANAS BIEDRĪBA

Latvijas tuberkulozes apkarošanas biedrību (LTAB) nodibināja 1923. gadā. LTAB dibinātāji: prof. A.Kirhenšteins, prof. M. Zīle u.c.

No 1924 kādā no maija svētdienām LTAB rīkoja Baltās puķes dienu visā Latvijā. Par tās norisi bija atbildīga LTAB priekšsēdētāja Elza Klaustiņa (1885-1971).

Biedrība organizēja mantu un naudas loterijas, labdarības tirdziņus, laimes akas, koncertus, teātra izrādes, priekšlasījumus, izdeva greznuma telegrammas, speciālas pastmarkas, sērkociņu kastīšu etiķetes. No savāktās naudas LTAB ierīkoja pirmo aizgādniecības punktu (dispanseru) Rīgas pilsētas un bērnu slimnīcās, kā arī Sarkandaugavā.

Sākumā LTAB strādāja 2 ārsti speciālisti. Bērnus pieņēma Dr. med. Gerhards Feders, pieaugušos – ārste Marija Skuja. Jāatzīmē, ka Sarkankalna slimnīcā bija atsevišķa nodaļa (30 gultas) tuberkulozes slimniekiem.

Pakāpeniski tika atvērtas sanatorijas – bērnu sanatorija Ogrē (Grīvas muižā), Gaujas bērnu sanatorija Iļķenē, jauniešu sanatorija Īlē, kā arī vairākas bērnu vasaras kolonijas ģimnāziju telpās (Cesvainē, Zaļeniekos, Rūjienā) u.c.

LTAB bērnu sanatorija Ulbrokā

Baltā puķe – tuberkulozes apkarošanas simbols visā pasaulē. Baltās puķes dienā katrs ziedotājs piesprauž šo simbolu, vai arī grezno savus auto, pajūgus, skatlogus utt. Pirmo Baltās puķes dienu Rīgā 1912. gadā sarīkoja Vidzemes tuberkulozes apkarošanas biedrība kā Krievijas līgas nodaļa.

1928. gadā Biķernieku mežā tika atvērta pirmā meža skola Latvijā (80 bērniem). Bērnus meža skolai pieteica skolu ārsti un LTAB dispansers. Meža skolā bērni, cik mūsu klimatiskie apstākļi atļauj, mācījās brīvā dabā. Mācību stundas īsākas un starpbrīži garāki.

VĒŽA APKAROŠANAS BIEDRĪBA

Vēža apkarošanas biedrība dibināta 1934. gada 20. martā, kad tās padome pulcējās uz pirmo sēdi Anatomikumā.

Sēdi vadīja MF dekāns prof. P. Sniķers; piedalījās 17 prominenti ārsti un sabiedriskie darbinieki.

Tika izveidota biedrības padome (priekšsēdis – ģenerālis K.Berķis), valde (P. Sniķers, P. Stradiņš, M. Celmiņa, R. Adelheims, E. Morics, R. Blumenfelds, A. Pētersons, M. Brants, V. Mincs), līdzekļu vākšanas komiteja (profesora Alkšņa kdze, ģenerāļa Franča kdze, M. Celmiņa, E. Benjamiņa, K. Kalniņa, G. Zemgals u.c.).

Nākamā un pārējās biedrības padomes sēdes notika Veselības kopšanas muzeja telpās (Kalpaka bulvārī 4). Tur tika iekārtots arī biedrības birojs.

Biedrības būtiskākie panākumi bija pirmās specializētās nodaļas izveide Rīgas pilsētas 2.slimnīcā (no 1935) un vēža slimnieku obligātās reģistrācijas uzsākšana ar 01.04.1935.

1937 nogalē Tērbatas ielā 58 (LTAB telpās) atvēra dispanseru, pieņemot vēža slimniekus 2x nedēļā un algojot divus ārstus, feldšeri un laborantu. Vad. P. Stradiņš.

Bijusī Vēža slimnīca Talsu ielā, 2005

Ēka Pārdaugavā, Talsu ielā 7A, celta 1911 pēc V. Bokslafa projekta kā fon Pihlava nams vecu vācu atraitņu izmitināšanai. No 1922 līdz 1938 šeit atradās Rīgas skolotāju institūts. 12.II 1939 atklāja VVB slimnīcu.

VESELĪBAS VEICINĀŠANAS BIEDRĪBA (1937)

Valdes priekšsēdis P. Stradiņš, viņa biedrs – P. Sniķers, locekļi – N. Vētra, O. Sīlis, J. Prīmanis, E. Fērmanis, E. Klaustiņa, E. Benjamiņa, G. Zemgals, K. Apinis, E. Dravnieks un P. Zālīte.

VVB apvienoja LTAB, BK, VAB, kā arī Akluma apkarošanas, Reimatisma apkarošanas, Kropluma apkarošanas un Tautas dzīvā spēka institūtu.

SLIMNĪCAS

Rīgas Sarkanā Krusta Rīgā, 1910

Rīgas pilsētas 1.slimnīca

Rīgas pilsētas Bērnu slimnīca

Rīgas pilsētas 2.slimnīca

SLIMNĪCAS

Sarkanā Krusta slimnīca Rēzeknē (atklāta 1933)

Sarkanā krusta slimnīca Pļaviņās

Ludzas slimnīca (atklāta 1930)

Daugavpils kara slimnīca, 1935

SANATORIJAS

Kalnamuižas sanatorija Tērvetē

Tērvetes sanatorija

Sēru un dūņu vannas Ķemeros

Sanatorija Krāslavā

Ķemeru viesnīca (sanatorija), 1936

Mežciema sanatorija Daugavpilī

Foto no MVM krājuma un personīgā arhīva

SANATORIJAS

Krimuldas sanatorijā, 1934

Sarkanā Krusta sanatorija Cēsīs

Baldone

Sarkanā Krusta sanatorija Krimuldā

Valsts darbinieku sanatorija Vaiņodē

Literatūra: *Horsta K.* Sanatoriju arhitektūra Latvijā (1918-1940). R.: LMA MVI, 2018. 256 lpp.

SLIMO KASU SANATORIJAS

1920. gada 15. decembra likums, kas paredzēja slimo kasu sistēmas attīstību Latvijā, bija pirmais Latvijas Republikas nozīmīgākais sociālais likums.

Latvijā obligāta strādnieku apdrošināšana slimības gadījumos tika ieviesta ar 1912. gada Krievijas likumu, kura izstrādāšanā piedalījās arī Valsts Domes deputāts ārsts Andrejs Priedkalns (1873–1923).

Slimo kases bija apdrošināšanas iestādes, kas sniedza saviem dalībniekiem un viņu ģimenes locekļiem ārstēšanu un naudas pabalstus slimības un citos darba nespējas gadījumos. Piedalīšanās slimo kasēs bija obligāta visām personām, kas strādāja algotu darbu kādā slimo kasē apvienotā uzņēmumā vai iestādē.

Latvijas slimo kasu savienība (LSKS) 1923. gada 22. maijā atklāja Lielbātes muižas pilī (pie Vaiņodes) sanatoriju plaušu tuberkulozes slimnieku ārstēšanai. Latvijas slimo kasu savienība (LSKS) nolēma Bātes sanatoriju paplašināt, uzceļot jaunu piebūvi (1928-1929) un iekārtojot 37 slimnieku istabas (120 gultas). Bātes sanatorija pēc pārbūves 1929. gadā ieguva Saulkalnes sanatorijas nosaukumu.

Pārbūvētās Saulkalnes sanatorijas svinīga atklāšana notika 1930. gada 1. jūnijā, kurā piedalījās ap 100 personu (Saeimas priekšsēdētājs P. Kalniņš ar kundzi, LSKS valde, Tautas labklājības ministrijas un slimo kasu pārstāvji).

Saulkalnes sanatorija tobrīd gan iekārtas, gan medicīniskajā ziņā bija priekšzīmīgākā Latvijā.

LSKS sanatorija Vaiņodē, 1930

SLIMO KASU SANATORIJAS

- Latvijas skolotāju kopējās slimo kasu sanatorija Inčukalnā – plaušu tuberkulozes slimniekiem (ar 30 gultām), kas darbojās no 1925. gada;
- Rīgas grāmatrūpniecības slimo kases sanatorija (reizē arī atpūtas nams) Bīriņu pilī (85 gultas), kas tika atklāta 1926. gada 4. jūlijā;
- Rīgas centrālās slimo kases bērnu sanatorija (saukta arī par atpūtas namu) *Mālkalne* Jaunogrē (ar 120 vietām), no 1927. gada jūlija;
- Kooperatīvu un sabiedrisko iestāžu darbinieku slimo kase uzcēla un 1930. gada 6. jūlijā Ogrē atklāja sanatoriju *Saulstari* (reizē arī atpūtas nams), kas darbojās vasarā (no 1938. gada – visu gadu) un ārstēja slimos ar elpošanas un nervu slimībām (25 gultas);
- Latvijas skolotāju slimo kases bērnu kolonija (no 1929), vēlāk sanatorija (no 1935) Durbes pilī, ko Rainis novēlēja Latvijas Skolotāju savienībai.

Bērnu sanatorija *Mālkalne* Jaunogrē

Rainis Durbes pilī sava muzeja atklāšanā 1929. 18.VII. *No Tukuma muzeja krājuma*

Inčukalna sanatorija
No MVM krājuma

Saulstari Ogrē

LATVIJAS BĒRNU PALĪDZĪBAS SAVIENĪBA

Latvijas Bērnu palīdzības savienība (LBPS) dibināta 1921. gada 6.septembrī. Mērķis – rūpēties par bērnu garīgo un fizisko audzināšanu, kā arī veicināt, saskaņot un apvienot bērnu aizsardzības un palīdzības darbu Latvijā. Lai šo mērķi veiktu, LBPS apvienojās 29 dažādas organizācijas: LSK, LSK Žēlsirdīgo māsu savienība, Jaunatnes SK, Sieviešu palīdzības korpuss, LNSL, LĀB, Baltais Krusts, studenšu korporācijas u.c.

LBPS centrālā valde: priekšnieks Kārlis Kundziņš, vietniece Marta Celmiņa u.c.

LBPS uzturēja:

- No 1931 – bērnu vasaras kolonija «Rūķīši» Saulkrastos (2 maiņās pa 6 nedēļām; katrā 110 bērni vecumā no 5½-15 gadiem)
- No 1929 – bērnu dienas kolonija «Saulesdārzs» Mežaparkā (vidēji vienā vasarā uzņēma ap 100 trūcīgu vecāku bērnus no 1-13 g.v.; 3x ēdināšana, līdz pl. 19)
- No 1928 – Mātes un bērna atpūtas nams Mellužos, Augustes Meirones vasarnīcā (trijās maiņās, vidēji 4 nedēļas; uzņemtas mātes ar bērniem no 1-7 g.v.)

LBPS rīkoja regulāri rīkoja Veselības nedēļas un Bērnu dienas, kā arī pastāvīgās un ceļojošās izstādes par tuberkulozi, alkoholu, venēriskām slimībām, bērna un mātes aizsardzību, dzīvokļu higiēnu, profesionālām slimībām.

LBPS izdeva brošūras (par tuberkulozi, alkoholu, venēriskām un citām lipīgām slimībām, bērna un mātes aizsardzību utt.) un plakātus, ko izlīmēja uz stabiem, dzelzceļu un kuģu piestātnēs, vagonos, uzgaidāmās telpās u.c.

LBPS dāvināja trūcīgajām ģimenēm zīdaiņu pūriņus, naudas pabalstus (t.s. «krustbērniem» Ls 10-15 mēnesī).

Plakāts MVM krājuma

Jāmazgā ne tikai rokas, bet viss ķermenis. Jātīra zobi. Jāvēdina istaba. Jāvingro pie atvērta loga.

Neaizmirstiet, kā katra minūte, kuru Jūs izlietojiet savas veselības kopšanai, pagarina Jūsu dzīvību.

Dzīvosim tā, lai mūsu bērni būtu veseli!

LATVIJAS BĒRNU PALĪDZĪBAS SAVIENĪBA

LATVIJAS BĒRNU PALĪDZĪBAS SAVIENĪBAS

MANTU LOTERIJAS

loze № 34037

GALVENIE VINNESTI: Ceļojums uz Ameriku vai skaidrā naudā Ls 6000.—, ceļojums pa Eiropu vai skaidrā naudā Ls 4000.—, 3 istabas iekārtas (kopvērtībā Ls 3000.—), klavieres (vērtībā Ls 1500.—), 12 gab. dāmu un kungu velosipēdi, 5 gab. sienas pulksteņi, radio aparāts, ceļojums pa Latviju vai skaidrā naudā Ls 250.—, dāmu vai kungu mētelis pēc mēra (vērt. Ls 250.—), vasaras atpūta jūrmalā vai skaidrā naudā Ls 200.—, zelta pulkstens, patafons, gultas segas, uzvalku drēbes, grīdas segas u. d. c. vērtīgi vinnesti.

LBPS valdes priekšsēdētājs:

Loze maksā Ls 1.—

Kasieŗa v.:

Latviju Kultura, Rīgā

No MVM krājuma

LBPS VESELĪBAS KOPŠANAS MUZEJS

1928. gada 19. februārī Rīgā, Kalpaka bulvārī 4 tika atklāts Veselības kopšanas muzejs.

Muzejs atvērts katru dienu, izņemot pirmdienas, no pl. 10-17, svētdienās no pl. 11-15. Ieeja muzejā brīva. Katru dienu no pl. 12-15 ārste izrāda un dod paskaidrojumus par izstādītiem priekšmetiem.

Muzeja mērķauditorija – jaunie vecāki, kas gaida pirmdzimto un kuriem nav pieredzes zīdaiņu kopšanā. Ik gadu muzeju apmeklēja vairāki tūkstoši (no 3000-7000) – ne tikai jaunās mātes, bet skolēni, garnizona karavīri u.c.

Muzeja misija – samazināt bērnu mirstību Latvijā, jo bērni ir valsts cerība un nākotne. Muzeja kurators bija higiēnists Prof. Ernsts Fērmanis (1872–1947). Muzeju vadīja Marta Celmiņa un Dr. Egons Dārziņš, kā arī ž.m.-instruktore skolu higiēnā S. Dreikante.

Ar lekcijām muzejā regulāri uzstājās ārsti, skolotāji, sabiedriskie darbinieki – Pauls Stradiņš, Klāra Hibšmane, Ella Bieziņa («Zīdaiņu kopšana un barošana»), Dr.med. Gerhards Feders («Par jaundzimušo potēšanu pret tuberkulozi») u.c.

Muzeja nodaļas (18): *Māte un jaundzimušais, Zīdainis, Slimais bērns un viņa kopšana, Vērtīgas un mazvērtīgas uzturvielas, Piena higiēna, Pirmā palīdzība nelaimes gadījumos, Zobu kopšana, Anatomija, Venēriskās slimības, Tuberkuloze, Alkohols, Dzīvokļi Rīgā, Bērns rotaļu vecumā, Bērns skolas vecumā* utt.

Piemēram, nodaļu «Bērns rotaļu vecumā» pārraudzīja prof. Eduards Gartjē un doc. Aleksandrs Dauge. Interesanti atzīmēt, ka tolaik modē nāca gumijas lelles un rotaļlietas, kas viegli kopjamas un mazgājamas.

Lieki piebilst, ka visus pienākumus muzejā ārsti veica bez atlīdzības.

Foto no MVM krājuma

PALDIES

Paula Stradiņa MVM krājuma speciālistiem, īpaši **Inesei Bondarei** un **Ilzei Lementujevai,**

nodaļas vadītājam **Mārtiņam Vesperim,**

MVM bibliotekārei **Lijai Blūmai** !

No MVM krājuma